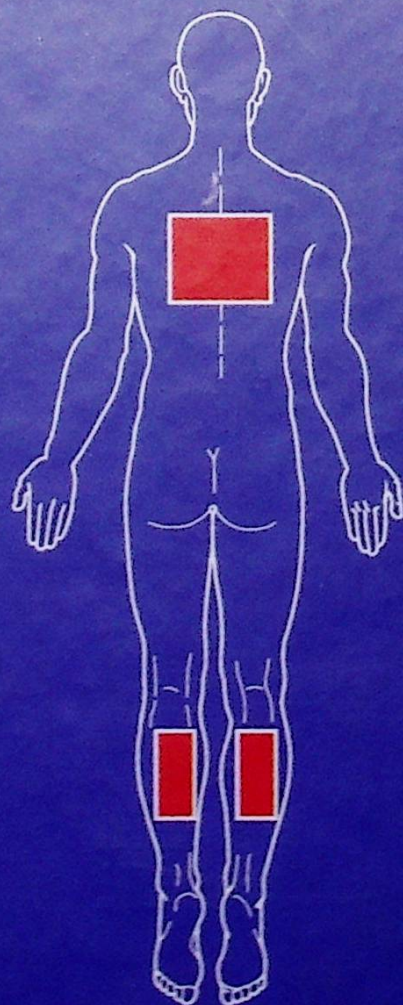

Медична і соціальна РЕАБІЛІТАЦІЯ

ПІДРУЧНИК

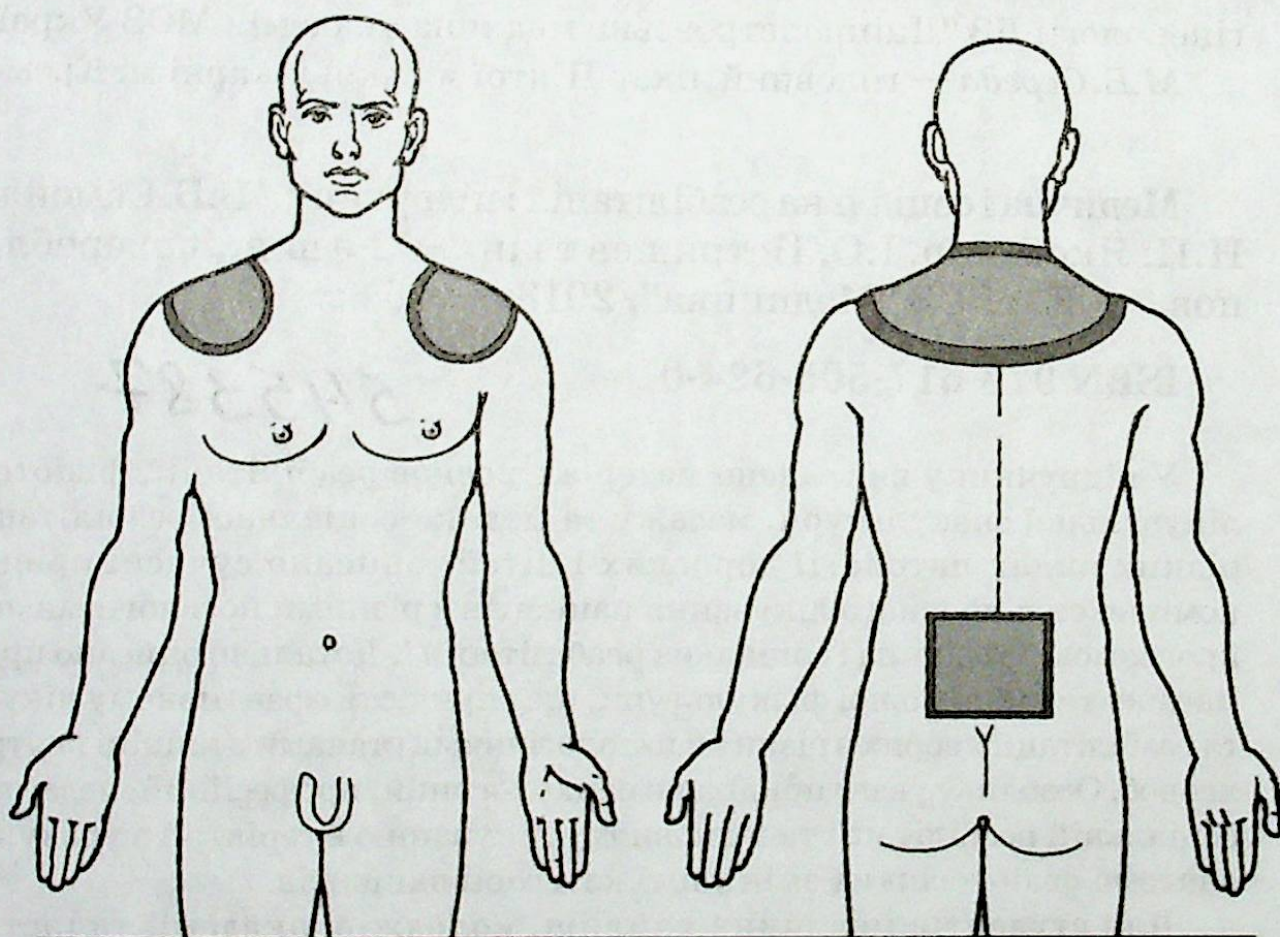

МЕДИЦИНА
www.medpublish.com.ua

Медична і соціальна РЕАБІЛІТАЦІЯ

ПІДРУЧНИК

Друге видання, перероблене і доповнене

ЗАТВЕРДЖЕНО

Міністерством охорони здоров'я України
як підручник для студентів
медичних училищ, коледжів, академії
та інститутів медсестринства

Київ

ВСВ "Медицина"

2018

УДК: 615.8+616-036.82+364

УДК 364.048.6

ББК 53.5я73

М42

*Затверджено Міністерством охорони здоров'я України
як підручник для студентів медичних училищ, коледжів,
академії та інститутів медсестринства
(лист від 20.03.2013)*

Автори:

В.Б. Самойленко, Н.П. Яковенко, І.О. Петряшев, О.Д. Манаєнкова,
Л.В. Виноград, В.П. Зайцева, О.М. Кононенко, Л.В. Агаркова,
Б.О. Луценко, В.В. Рудницька

Рецензенти:

В.О. Потапов — д-р мед. наук, проф., зав. кафедри акушерства та
гінекології ДЗ “Дніпропетровська медична академія МОЗ України”;
Ю.М. Дзюба — канд. мед. наук, доцент кафедри акушерства та
гінекології ДЗ “Дніпропетровська медична академія МОЗ України”;
М.В. Середа — головний лікар П'ятої міської лікарні м. Кременчук

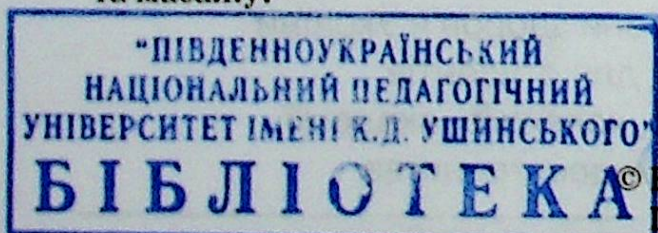
М42 **Медична і соціальна реабілітація : підручник / В.Б. Самойленко,
Н.П. Яковенко, І.О. Петряшев та ін. — 2-е вид., переробл. і до-
пов. — К. : ВСВ “Медицина”, 2018. — 464 с.**

ISBN 978-617-505-624-0

545387

У підручнику викладено матеріал з основ реабілітації, фізіотерапії, лікувальної фізкультури, масажу та медико-соціальної реабілітації при різних видах патології дорослих і дітей, описано сучасні орієнтовні комплекси відновного лікування пацієнтів з різними нозологіями згідно з програмою “Медична і соціальна реабілітація”. Детально описано прийоми масажу та лікувальної фізкультури, що сприяють ефективному лікуванню та реабілітації хворих з різними патологічними станами в клініці внутрішніх хвороб. Особливу увагу приділено психологічній, професійній, педагогічній, соціальній реабілітації та відновному лікуванню в геріатрії з урахуванням анатомо-фізіологічних змін у цієї категорії пацієнтів.

Для студентів медичних училищ, коледжів, академії та інститутів медсестринства, медичних сестер, інструкторів з лікувальної фізкультури та масажу.

УДК 364.048.6

ББК 53.5я73

В.Б. Самойленко, Н.П. Яковенко,
І.О. Петряшев, О.Д. Манаєнкова,
Л.В. Виноград, В.П. Зайцева,
О.М. Кононенко, Л.В. Агаркова,
Б.О. Луценко, В.В. Рудницька, 2013, 2018
© ВСВ “Медицина”, оформлення, 2018

ISBN 978-617-505-624-0

Зміст

Передмова	7
Список скорочень	8
Розділ 1. ОСНОВИ РЕАБІЛІТАЦІЇ.....	9
Поняття про реабілітацію.....	9
Види реабілітації	13
Періоди реабілітації	16
Установи, що реалізують реабілітаційні програми: їх види, структура, завдання	19
Реабілітаційно-лікувальні (лікувально-профілактичні) заклади	20
Реабілітаційно-оздоровчі заклади	23
Функціональні обов'язки медичної сестри реабілітаційного центру	26
Етика медичної сестри	30
Реабілітаційні програми	31
Медико-соціальна експертна комісія	31
Експертиза втрати працездатності	32
Оцінка ефективності реабілітації	35
Профілактика захворювань	36
Медико-гігієнічне навчання та виховання населення. Формування здорового способу життя	37
Засоби медичної реабілітації.....	40
Охоронний режим	40
Режим рухової активності хворого	41
Лікувальне харчування	43
Розділ 2. ОСНОВИ ФІЗІОТЕРАПІЇ.....	44
Класифікація фізичних чинників лікування	44
Механізм дії фізичних чинників	45
Класифікація електролікувальних методів.....	47
Принципи фізіотерапії.....	47
Організація роботи, правила техніки безпеки фізіотерапевтичних відділень (кабінетів). Електротравма, невідкладна допомога.....	48
Електротравма, невідкладна допомога	63
Лікування електричним струмом низької напруги: гальванізація та електрофорез	65
Лікування постійним струмом	65
Гальванізація	66
Електрофорез лікарських засобів	71
Лікування імпульсними струмами низької напруги і частоти	81
Фізичні терміни і поняття	82
Електросон	84
Електростимуляція	88

Діадинамотерапія	94
Ампліпульстерапія	101
Лікування електричним струмом високої напруги і частоти, електричним і магнітним полем	109
Біологічна дія змінних струмів і полів високої, ультрависокої, надвисокої частоти	110
Дарсонвалізація	111
Індуктотермія	117
Ультрависокочастотна терапія	121
Методика і техніка проведення процедур	121
Механізм дії електричного поля УВЧ	124
УВЧ-індуктотермія	128
Мікрохвильова терапія	130
Мікрохвильова резонансна терапія	136
Франклінізація	138
Магнітотерапія	142
Лікування ультразвуком	152
Фізичні терміни і поняття	153
Техніка і методика проведення процедури	156
Аерозольтерапія	160
Механізм дії аерозольтерапії	162
Світлолікування	164
Фізичні терміни та поняття	164
Фізичні властивості світлолікування	165
Фізіологічна і лікувальна дія видимого світла	166
Фізіологічна і лікувальна дія інфрачервоного випромінювання	168
Фізіологічна і лікувальна дія ультрафіолетового випромінювання	170
Лазеротерапія	187
Термічний ефект лазеротерапії	188
Біостимуляційний ефект	190
Фотоактивація ферментів лазерним випромінюванням	190
Максимальний ступінь позитивної дії лазерної терапії низької потужності	191
Зменшення болю завдяки застосуванню лазерного випромінювання низької потужності	192
Імунологічний ефект лазеротерапії	192
Методика та техніка проведення процедури лазеротерапії	193
Біологічна та терапевтична дія лазерного випромінювання	194
Фізіопрофілактика	196
Загартування	198
Ультрафіолетове опромінення	199
Інгаляції аерозолів, електроаерозолів, гідроаероіонів	200
Водолікування	201

Грязелікування	216
Техніка застосування грязей	218
Лікування глиною	221
Лікування піском, або псамотерапія.....	221
Лікування парафіном	223
Лікування озокеритом.....	226
Санаторно-курортна справа	228
Організація курортної служби в Україні	228
Курортні ресурси України.....	230
Розділ 3. ЛІКУВАЛЬНА ФІЗКУЛЬТУРА ТА МАСАЖ	238
Етапи сестринського процесу	238
Документація сестринського процесу	243
Лікувальна фізична культура	244
Основні розділи та організація медичного контролю	246
Рухові режими	251
Ефективність застосування ЛФК.....	253
Використання ЛФК при захворюваннях органів дихання	259
ЛФК при захворюваннях серцево-судинної системи.....	263
Використання ЛФК при захворюваннях органів травлення та обміну речовин	267
ЛФК при порушенні обміну речовин.....	268
Використання ЛФК при травмах опорно-рухового апарату і захворюваннях нервової системи.....	271
Лікувальний масаж	276
Механізм фізіологічної дії масажу на організм людини	276
Основні прийоми та правила масажу	278
Масаж задньої поверхні тіла.....	280
Масаж задньої поверхні нижніх кінцівок	287
Масаж передньої поверхні тіла	291
Розділ 4. МЕДИКО-СОЦІАЛЬНА РЕАБІЛІТАЦІЯ ПРИ РІЗНИХ ВИДАХ ПАТОЛОГІЇ У ДОРΟΣЛИХ І ДІТЕЙ	299
Медична та соціальна реабілітація пацієнтів терапевтичного профілю	299
Медична та соціальна реабілітація при захворюваннях серцево-судинної системи	299
Медична та соціальна реабілітація при захворюваннях органів дихання.....	323
Медична та соціальна реабілітація при захворюваннях травної системи	336
Медична та соціальна реабілітація при захворюваннях ендокринної системи	345
Медична та соціальна реабілітація при захворюваннях сечової системи	350
Реабілітація пацієнтів хірургічного профілю	353
Медична реабілітація пацієнтів з ушкодженнями і захворюваннями органів грудної клітки.....	353

Медична реабілітація після оперативних втручань на органах черевної порожнини	354
Медична та соціальна реабілітація після операцій на органах сечової системи.....	356
Соціальна реабілітація при переломах хребта	357
Реабілітація учасників антитерористичних операцій	359
Догляд за хворими з травмами таза	363
Догляд за хворими з облітеруючими захворюваннями артерій	363
Рекомендації пацієнтам після операції з приводу варикозної хвороби нижніх кінцівок	364
Рекомендації хворим на тромбофлебіт	366
Реабілітація при переломах кісток кінцівок	367
Реабілітація при захворюваннях нервової системи.....	368
Реабілітація хворих після інсульту	369
Реабілітація хворих з неврологічними проявами остеохондрозу хребта.....	378
Реабілітація в педіатрії.....	384
Анатомо-фізіологічна характеристика дитячого організму в різні вікові періоди	384
Реабілітація дітей з вродженою аномалією розвитку	392
Реабілітація дітей при інфекційних захворюваннях дитячого віку і їх профілактика	404
Реабілітація при захворюваннях серцево-судинної системи у дітей	407
Реабілітація дітей із захворюваннями органів дихання	412
Реабілітація дітей при захворюваннях і травмах нервової системи	419
Рухливі ігри в системі реабілітації дітей	426
Реабілітація в акушерстві та гінекології.....	427
Особливості занять фізичними вправами в період вагітності, при пологах і в післяпологовий період	427
Основні зміни в організмі жінки у період вагітності	428
Гімнастика в період вагітності	434
Гімнастика при пологах	441
Гімнастика в післяпологовий період	443
ЛФК при гінекологічних захворюваннях	444
Психологічна, професійна, педагогічна, соціальна реабілітація та відновне лікування в геріатрії.....	448
Медична та соціальна реабілітація при захворюваннях внутрішніх органів у людей літнього віку	448
Анатомо-фізіологічні особливості внутрішніх органів у людей похилого віку	449
Список літератури	463